

Súd: Krajský súd Bratislava
Spisová značka: 8Co/111/2020
Identifikačné číslo súdneho spisu: 1114234731
Dátum vydania rozhodnutia: 19. 01. 2021
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Jana Vičková
ECLI: ECLI:SK:KSBA:2021:1114234731.1

Uznesenie

Krajský súd v Bratislave v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Vičkovej a členov senátu JUDr. Ondreja Krajča a JUDr. Moniky Holicekej, v spore žalobcov: 1/ Z. D. V. X. C., nar. XX. XX. XXXX, bytom X T. C., E. L.M., K., Q. A. V. B. T. Q. Í., Š.K. H. Q. A. V. B. T. Q. Í., 2/ F. J. C., nar. XX. XX. XXXX, bytom Q. U. Q. O., XXX E. A., B., K., Š.K. H. Q. A. V. B. T. Q. Í., 3/ O. U. Z. C., nar. XX. XX. XXXX, bytom X. J., B. O., K., L., Q. A. V. A. B. T. Q. Í., Š. H. Q. A. V. V. B. T. Q. Í., 4/ T. M. X. C., nar. XX. XX. XXXX, bytom G. Q. M., Q. XXX, K., H., A., Š. H. T. Q. A. V. B. T. Q. Í., 5/ C. O. U. C., nar. XX. XX. XXXX, bytom T. O., Z. X., Q., Q. A. V. A. B. T. Q. Í., Š. H. Q. A. V. A. B. T. Q. Í., 6/ L. L. X. C., nar. XX. XX. XXXX, X. V., Q. U., F., B., Q. A. H. V. B. T. Q. Í., Š. H. Q. A. Á. V. B. T. Q. Í., 7/ Z. L. X. C., nar. XX. XX. XXXX, bytom C. O., C. U., K., Q., Q. A. V. B. T. Q. O. Í., Š. H. Q. A. V. B. Z. T. Q. Í., zastúpeným: Mgr. Tomáš Čermák, advokát, Hodžovo nám. 1A, 811 06 Bratislava 1, proti žalovanému: Hlavné mesto Slovenskej republiky Bratislava, Primaciálne nám. č. 1, 814 99 Bratislava, IČO: 00603481, za účasti intervenienta na strane žalovaného: Mestská časť Bratislava - Staré Mesto, Vajanského nábrežie č. 3, 814 21 Bratislava, o určení, že nehnuteľnosti patria do dedičstva, o odvolaní žalovaného a intervenienta na strane žalovaného proti rozsudku Okresného súdu Bratislava I zo dňa 26. februára 2019, č.k. 18C/217/2014-446, takto

rozhodol:

Odvolačný súd napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

odôvodnenie:

1. Napadnutým rozsudkom určil súd prvej inštancie, že do dedičstva po poručiťoch: O. L. X.U. C., T. L. X. C. a X. L. X. C., patrí spoluvlastnícky podiel vo výške 1/3 na nehnuteľnostiach, v katastrálnom území Q. F. (B. - F. Č. Q. F.), zapísaných na liste vlastníctva číslo XX, bližšie špecifikovaných vo výroku rozsudku a priznal žalobcom 1/ až 7/ nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % a to spoločne a nerozdielne. Skutkový stav zistený výsledkami vykonaného dokazovania po právnej stránke posúdil podľa relevantných ustanovení zákona č. 503/2003 Z.z. o navrátení vlastníctva k pozemkom, Občianskeho zákonníka (§ 34, § 35 ods.1, § 118, § 119 ods.1, ods.2, § 100 ods.2, § 134 ods.1, ods.2, ods.3, ods.4, § 453 ods. 2 v znení účinnom dňa 28.01.1987), vyh. Č. 61/1986 Zb., vyhl. Č. 90/1984 Zb., Ústavy SR, zákona č. 377/1990 Zb., zákona č. 138/1991 Zb., zákona č. 97/1963 Zb. a s poukazom na judikatúru a ustálenú súdnu prax dospel k záveru, že žaloba je dôvodná. Konštatoval, že žalobcovia 1./ až 7./ na základe úradne overených závetov preukázali, že sú dedičmi po O., T. a X. L. X. C.. Námietku žalovaného a intervenienta na strane žalovaného, spočívajúcu v nedostatku naliehavého právneho záujmu na určení, že spoluvlastnícke podiely k nehnuteľnostiam patria do dedičstva po poručiťoch, s poukazom na právny názor Ústavného súdu SR, uvedený v náleze sp. zn. I. ÚS 482/2013 zo dňa 11. 12. 2013 vyhodnotil ako nedôvodnú. Dedič má vždy naliehavý právny záujem na určení, či určité veci patria do dedičstva po poručiťovi. Určovacia žaloba tak predstavuje prípustný právny nástroj, prostredníctvom ktorého sa dedičia ako právni nástupcovia po poručiťoch môžu domáhať, aby súd určil, že do dedičstva toho ktorého poručiťľa patrí spoluvlastnícky podiel k nehnuteľnostiam. Mal za to, že žalobcovia nespochybniteľným spôsobom preukázali, že spoluvlastnícke podiely k nehnuteľnostiam boli predmetom dedičského konania v roku 1970, v rámci ktorého došlo k vydaniu rozhodnutia Štátneho notárstva Bratislava - mesto č. D 1850/70-10 zo dňa 16. 09. 1970 o tom, že dedičstvo pozostávajúce z

nehnutelností zapísaných vo vložkách č. 1956 a č. 4304 kat. úz. B. v hodnote 26 250,- Kčs nadobudli v rovnakom pomere synovia poručiteľky O. L. X. C., T. C. a X. C. zast. L.. E. N., každý z nich v 1/3 - ine. Uznesenie nadobudlo právoplatnosť dňa 16. 09. 1970. Nestotožnil sa s námietkou žalovaného a intervenienta na strane žalovaného, podľa ktorej Z. V. X. C. opustila spolu so synmi nehnuteľnosti v roku 1936. Ak by tomu tak bolo, Štátne notárstvo Bratislava - Mesto by z dôvodu opustenia nehnuteľností a s poukazom na v tom čase platné a účinné ust. § 453 ods. 2 OZ nemohlo vydať uznesenie č. D 1850/70-10 zo dňa 16. 09. 1970, ale naopak, muselo by z dôvodu opustenia nehnuteľností zamietnuť žiadosť O., T. a X. L. X. C. z roku 1970 o prededenie spoluvlastníckych podielov po ich matke, čím by sa následne stal Československý štát ex lege vlastníkom týchto nehnuteľností. Ak teda v roku 1970 došlo k vydaniu titulu na zápis spoluvlastníckych podielov do katastra nehnuteľností, a ak došlo k následnému zápisu uvedených podielov na LV XXX, Obec: B.-Q. F., Okres: B.-F. v prospech právnych predchodcov žalobcov, nemôže žalovaný tvrdiť, že pred rokom 1970 sa Československý štát stal na základe opustenia nehnuteľností ich vlastníkom. Žalobcovia preukázali, že po vystaňovaní sa do Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska v roku 1936 z politických, zdravotných a osobných dôvodov nikdy neprejavili taký prejav vôle, ktorý by smeroval k opusteniu nehnuteľností. Ak by tomu tak bolo, zrejme by ich právni predchodcovia nemali dôvod požiadať L.. E. N., aby ich zastupoval pri správe nehnuteľností a najmä by nemali dôvod podať žiadosť o začatie dedičského konania pokiaľ ide o prededenie spoluvlastníckych podielov v roku 1970. Z obsahu zápisnice Štátneho notárstva Bratislava - mesto zo dňa 16. 09. 1970 v dedičskej veci po neboh. Z. X. taktiež vyplýva údaj o tom, že nehnuteľnosti boli rozdelené na menšie pozemky a spoluvlastníci ich prenajali do užívania viacerým občanom. Ak teda porúčitelia O., T. a X. L. X. C. prostredníctvom L.. E. N. prejavovali záujem o správu nehnuteľností aj tým spôsobom, že v roku 1970 požiadali o ich prededenie, žalovaný a intervenient na strane žalovaného nemôžu tvrdiť, že tomu tak nebolo (nezáujem o správu nehnuteľností) najmä s prihliadnutím na britskú žiadosť č. 629 nárokovateľov O. L. X. C., T. L. X. C. a X. L. X. C. o doriešenie právneho vzťahu k pozemkom, čo je aj výslovne uvedené v žiadosti Ministerstva financií Slovenskej socialistickej republiky č. 83/2138/1986 zo dňa 27. 10. 1986, ktorá bola adresovaná Národnému výboru hl. mesta SSR Bratislava. Československý štát mal v čase vydania rozhodnutia Obvodného národného výboru Bratislava I č. Rp 6578/86 zo dňa 28. 01. 1987 vedomosť o tom, kto je vlastníkom nehnuteľností. V tomto prípade nedošlo k vydaniu rozhodnutia o vyvlastnení pozemkov, ale k vydaniu deklaratorného rozhodnutia Obvodného národného výboru Bratislava I č. Rp 6578/86 zo dňa 28. 01. 1987 o tom, že z dôvodu opustenia nehnuteľností zo strany právnych predchodcov žalobcov tieto podľa § 453 ods. 2 OZ pripadajú do vlastníctva Československého štátu. Ide o rozhodnutie orgánu štátu, ktoré bolo vydané v čase neslobody, keď štát, zneužívajúc svoje postavenie nedbajúc na platné právo, pripustil zmenu zápisu vlastníckeho práva v evidencii nehnuteľností bez splnenia základných požiadaviek vyplývajúcich (aj) z vtedy platného práva (viac nálež Ústavného súdu SR sp. zn. II. ÚS 478/2012 zo dňa 30. 04. 2013). Rozhodnutie Obvodného národného výboru Bratislava I č. Rp 6578/86 zo dňa 28. 01. 1987 nebolo doručované ani O., T. a X. L. X. C. a ani ich zástupcovi L.. N., čím došlo k porušeniu základných zásad správneho konania (napr. ust. § 24 ods. 4 zák. č. 71/1967 Zb. Správneho poriadku - ak má účastník konania, ktorý sa zdržiava v cudzine alebo tam má sídlo, opatrovníka alebo zástupcu v tuzemsku, doručí sa písomnosť tomuto opatrovníkovi alebo zástupcovi). Obvodný národný výbor mal v roku 1987 vedomosť o podielových spoluvlastníkoch, resp. vedomosť o ich zástupcovi L.. E. N.. Aj keď súd nemal v tomto konaní bližšie informácie, čo bolo obsahom britskej žiadosti č. 629, je viac než pravdepodobné, že táto žiadosť bola podaná Ministerstvu financií SSR prostredníctvom L.. E. N., ktorý sa ku dňu svojej smrti zdržiaval na adrese O.Č. Č.. XX, B.. Štát, v zastúpení Ministerstvom financií SSR namiesto vyriešenia britskej žiadosti postúpil vec iným zložkám štátu, ktoré bez toho, aby upovedomili podielových spoluvlastníkov, resp. ich zástupcu o vyriešení ich vzťahu k pozemkom, rozhodli bez ich vedomia o tom, že z dôvodu údajného opustenia nehnuteľností a z dôvodu, že vlastníci sú neznámi, bol ako nový vlastník zapísaný na list vlastníctva Československý štát. Skutoční spoluvlastníci tak nemohli mať vedomosť o tom, že štát bez ich vedomia rozhodol v zmysle § 453 ods. 2 OZ v ich neprospech. Navyše, štát mal vedomosť o tom, kto je vlastníkom nehnuteľností, čo vyplýva priamo z obsahu rozhodnutia Obvodného národného výboru Bratislava I č. Rp 6578/86 zo dňa 28. 01. 1987. Aplikácia ust. § 453 ods. 2 OZ prichádzala do úvahy iba v prípade, ak by sa jednalo o neznámeho vlastníka, t.j. o takého vlastníka, kde nemožno zistiť jeho meno, priezvisko, dátum narodenia, či adresu trvalého pobytu. Z obsahu LV č. XXX z roku 1987 nepochybne vyplývali minimálne mená a priezviská vlastníkov nehnuteľností. Taktiež sa jednalo o majetok, ktorý sa v tom čase nachádzal v osobnom vlastníctve fyzických osôb, ktorý podliehal právnej ochrane z hľadiska jeho nedotknuteľnosti (§ 131 ods. 1 OZ). Je otázne, či Obvodný národný výbor Bratislava I mal kompetenciu rozhodnúť o pripadnutí údajne opusteného majetku štátu, ktorý bez pochybností v roku 1987 patril známym vlastníkom, a vytvoriť tak

z nehnuteľností poručiteľov národný majetok /§ 1 ods. 2 písm. f) vyhlášky č. 61/1986 Zb./ Tak, či onak, rozhodnutie Obvodného národného výboru Bratislava I č. Rp 6578/86 zo dňa 28. 01. 1987 v čase jeho vydania nerešpektovalo elementárne predpoklady zákonnosti, je zjavne arbitrárne a nemohlo slúžiť ako podklad na zápis vlastníckeho práva Československého štátu do katastra nehnuteľností. Ak by takéto individuálne správne akty aplikácie práva, vydané v čase neslobody boli právne záväzné aj po roku 1989, nemohlo byť dôjsť bez ďalšieho k navráteniu majetku podľa reštitučných predpisov /napr. § 3 ods. 1 písm. b), d), f), l), m), n), o) zákona č. 503/2003 Z. z.. Z týchto dôvodov je rozhodnutie Obvodného národného výboru Bratislava I č. Rp 6578/86 zo dňa 28. 01. 1987 právne neudržateľné, nakoľko ním došlo k porušeniu základných práv právnych predchodcov žalobcov vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky. Vzhľadom na to, že žalobcovia a ani ich právni predchodcovia nemajú status štátnych občanov Slovenskej republiky s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky, nemohli sa domáhať navrátenia majetku, protiprávne okupovaného na základe rozhodnutia Obvodného národného výboru Bratislava I č. Rp 6578/86 zo dňa 28. 01. 1987 podľa reštitučných predpisov (lex specialis), vydaných po roku 1989. Preto ak sa žalobcovia domáhajú svojich nárokov podľa predpisov lex generalis (Občiansky zákonník, Civilný sporový poriadok), postupujú v súlade s právnym názorom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, vyslovenom v uznesení sp. zn. 6 Cdo 71/2011 zo dňa 27. 02. 2013, podľa ktorého v prípade okupácie vecí štátom, ak nie je daná možnosť domáhať sa vydania veci podľa reštitučných predpisov (napr. preto, že vlastník nespĺňal podmienky oprávnenej osoby), je určovací žaloba jedinou možnosťou reálnej ochrany vlastníckeho práva. Pokiaľ ide o námietku žalovaného a intervenienta na strane žalovaného spočívajúcu v tom, že žaloba bola podaná zo strany žalobcov po mnohých rokoch a teda až po tom, ako došlo k medializácii revitalizácie X.-N. záhrady z tzv. Nórskeho fondu, čo má za následok nedostatok naliehavého právneho záujmu, takýto názor nekorešponduje s právnym názorom Ústavného súdu SR, vyslovenom v náleze sp. zn. III. ÚS 194/2017 zo dňa 12. 09. 2017, podľa ktorého mnohoročné neprejavovanie záujmu právnych predchodcov žalobcov o predmet sporu, samo osebe nemohlo spôsobiť zánik vlastníckeho práva, pokiaľ toto nezaniklo už prv. Iba samotné neužívanie veci samo osebe ešte neznamená zánik vlastníctva. Vlastník je vo svojej dispozícii s vecou natoľko slobodný, že môže vec opustiť a svojho vlastníckeho práva sa vzdať. Právo opustiť vec a vzdať sa jej vlastníctva je súčasťou obsahu vlastníckeho práva. Jednostranný právny úkon opustenia veci však musí byť urobený slobodne a vážne, určite a zrozumiteľne, musí zahŕňať vôľovú stránku a musí napĺňať tiež vôľu vzdať sa vlastníctva veci a jej fyzické opustenie. Z dokazovania (najmä pokiaľ ide o britskú žiadosť č. 629, ktorú Ministerstvo financií SSR v roku 1987 ďalej postúpilo Národnému výboru hl. mesta SSR BA a najmä z obsahu rozhodnutia Obvodného národného výboru Bratislava I č. Rp 6578/86 zo dňa 28. 01. 1987) jednoznačne nevyplýva prejav vôle právnych predchodcov žalobcov opustiť uvedené nehnuteľnosti. Nestotožnil sa tak s tvrdením žalovaného a intervenienta na strane žalovaného, že by pôvodní spoluvlastníci v období po vydaní dedičského rozhodnutia v roku 1970 do roku 1987 bez pochybností prejavili vôľu opustiť nehnuteľnosti. Pokiaľ ide o námietku vydržania nehnuteľností zo strany žalovaného, zistil, že žalovaný má postavenie orgánu územnej samosprávy, pričom nehnuteľnosti nadobudol na základe zák. č. 138/1991 Zb. Pokiaľ ide o postavenie Hlavného mesta Bratislavy ako orgánu územnej samosprávy, nestotožnil sa s tvrdením žalovaného, podľa ktorého nadobudol nehnuteľnosti v dobrej viere. Žalovaný predstavuje jednu z viacerých zložiek verejnej správy. Ak teda štát, ktorý v roku 1987 nadobudol vlastnícke právo na základe nezákonného aktu aplikácie práva, následne na základe zákona č. 138/1991 Zb. previedol vlastnícke právo na jednu zo svojich zložiek verejnej správy (Hl. mesto BA), nemôže žalovaný mať postavenie dobromyseľného vlastníka. Žalovaný je predstaviteľom štátu vo forme jednotky verejnej správy-územnej samosprávy. To znamená, že žalovaný predstavuje konkrétny orgán štátu, ktorý sa podieľa na výkone územnej samosprávy. To, či je v tomto prípade na liste vlastníctva uvedený ako vlastník nehnuteľností Slovenská republika, alebo konkrétny subjekt, ktorý zabezpečuje výkon územnej samosprávy Slovenskej republiky je z hľadiska dobrej viery nepodstatné, nakoľko sa vždy v prípade štátu, ktorý nezákonne okupoval nehnuteľnosti prostredníctvom orgánov verejnej správy a to Obvodného národného výboru Bratislava I, a neskôr prostredníctvom Hlavného mesta SR Bratislavy jednalo o nedobromyseľného vlastníka. Z LV č. XX vyplýva, že nehnuteľnosti sú evidované ako ostatné pozemky, na ktorých sa podľa vyjadrenia žalovaného plánuje revitalizovať tzv. X.-N. záhrada. Žalovaný nepreukázal vynaloženie takých investícií do pozemkov, že by prinavrátanie vlastníctva pôvodným vlastníkom, resp. ich dedičom spôsobilo žalovanému vysokú škodu. To znamená, že v súčasnom období sú pozemky v podstate nevyužívané a zanedbané, čo vyplýva aj z fotografií založených v súdnom spise. Pozemky sú predmetom rôznych brigád zo strany aktivistov a dobrovoľníkov, ktorí sa snažia tieto zveľadiť, avšak uvedené nemá za následok vznik škody na strane žalovaného alebo intervenienta na strane žalovaného, ak by došlo k prinavrátaniu pozemkov ich pôvodným vlastníkom resp. ich dedičom. Aj keď v danom prípade Hlavné

mesto SR Bratislava nevydalo sporné rozhodnutie č. Rp 6578/86 zo dňa 28. 01. 1987, s poukazom na ust. § 31 zák. č. 377/1990 Zb. zodpovedá za záväzky Obvodného národného výboru Bratislava I a teda aj za skutočnosť, že obvodný národný výbor nemohol byť v roku 1987 dobromyseľný pri vydaní rozhodnutia č. Rp 6578/86. Žalovaný v zmysle zák. č. 377/1990 Zb. odvodzuje svoje postavenie od Obvodného národného výboru Bratislava I a je teda jeho právnym nástupcom (§ 31). Žalovaný nemá postavenie súkromnej právnickej osoby, ktorá mala v dobrej viere na základe zmluvy o prevode vlastníckeho práva nadobudnúť od štátu nehnuteľnosti, práve naopak, žalovaný má postavenie orgánu verejnej správy, ktorý sa prostredníctvom územnej samosprávy podieľa na činnosti štátu. Nestotožnil sa s tvrdením žalovaného, podľa ktorého žalovaný nie je právnym nástupcom bývalého Obvodného národného výboru, nakoľko takéto tvrdenie je v rozpore s ust. § 31 zák. č. 377/1990 Zb. Výrok o náhrade trov konania odôvodnil § 255 ods. 1 C.s.p.

2. Proti tomuto rozsudku podal v zákonom stanovenej lehote odvolanie žalovaný, ktorý sa domáhal jeho zmeny tak, aby bola žaloba zamietnutá, alternatívne jeho zrušenia a vrátenia veci súdu prvej inštancie na ďalšie konanie z dôvodu, že rozsudok súdu prvej inštancie vychádzal z nesprávneho právneho posúdenia veci, súd prvej inštancie nevykonal navrhnuté (nevyhodnotil) dôkazy potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností a dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam. Uviedol, že od opustenia republiky (cca rok 1939), po smrti Z. X. (1954) až do roku 1970, kedy došlo k formálnemu prededeniu nehnuteľností a ani po roku 1970 sa o nehnuteľnosti vlastníci nestarali, nebrali z nich úžitky, a neplnili si povinnosti vlastníka vo forme platenia daní a samozrejme si neplnili ani povinnosti z neuhrađených tiarch, ktoré nezankli, boli len premlčané. Po zrušení LV č. XXX a zaevidovaní nehnuteľností na LV č. X pre čl. štát zo strany vlastníkov neboli podniknuté žiadne kroky na ochranu svojich práv, a to ani po roku 1989 po uvoľnení politickej situácie. Pôvodní vlastníci O. X. (umrel XX.XX.XXXX), T. X. (umrel X.X.XXXX), X. X. (umrel XX.XX.XXXX) svoje práva neuplatňovali až do svojej smrti. Nadobudnutie ich vlastníckeho práva po matke Z. X. potvrdené deklaratórnym rozhodnutím štátneho notárstva č. D 1840/70 považoval za minimálne formálne. V čase smrti Z. X. platil zákon č. 41/1948 Sb. § 40. Z tohto dôvodu deklaratórne dedičské rozhodnutie ako neplatný nulitný správny akt, na základe ktorého účinnosť zápisu predmetných nehnuteľností po Z. X. - LV č. XXX - je nulová a z týchto dôvodov nemožno synov Z. X. označiť za vlastníkov s neznámym pobytom, ale za neznámych vlastníkov. Vytykal súd prvej inštancie, že opomenul existenciu právnej úpravy zákona č. 41/1948 platnú v čase smrti Z. X., nevyhodnotil a vôbec sa nezaoberal možnými následkami citovaného postupu, teda porušením platnej právnej úpravy SR v čase smrti Z. X., a preto vychádzal z nesprávneho právneho posúdenia veci keď rozhodnutie ObNV Bratislava I č. Rp 6578/86 zo dňa 28.01.1987 vyhodnotil tak, že k opusteniu majetku nedošlo nakoľko predmetné rozhodnutie nebolo doručené právnym predchodcom žalobcov. Z tohto pohľadu a najmä z pohľadu ponúknutej zákonnej úpravy predmetné rozhodnutie nemohlo byť doručované vlastníkom, ktorí síce boli označení vo vydanom liste vlastníctva konkrétnym menom, bez pobytu, ale z dôvodu nulitného správneho aktu D 1840/70 vydaného štátnym notárstvom bez splnenia vecnej a miestne príslušnosti a kompetencie vo veci konať (dedenie po Z. X. malo prebehnúť podľa práva štátu, ktorého bol porúčiteľ príslušníkom v čase svojej smrti, teda podľa právneho poriadku Veľkej Británie) sa fyzické osoby uvedené v LV č. XXX nemôžu považovať za vlastníkov s neznámym pobytom, ale za vlastníkov neznámych. Pri posudzovaní možného prejavu vôle žalobcu pre preukázanie skutočnosti, že žalobca opustil svoj majetok nevzal do úvahy skutočnosti, a to, že žalobca sa o pozemky nestaral, nevykonával svoje vlastnícke právo, t.zn. neuplatňoval svoje práva vec držať, disponovať s ňou a užívať jej plody, a to minimálne do založenia listu vlastníctva č. X v prospech čl.štátu. Na jednej strane verbálne žalobca tvrdil, že o pozemky sa staral P.N. - rodinný priateľ, s čím sa súd stotožnil bez toho, aby tieto tvrdenia žalobca v konaní preukázal, na druhej strane ani žalobca osobne ani prostredníctvom P. N. neurobil žiadne kroky smerujúce k ochrane svojich práv minimálne súdnou cestou po prechode pozemkov na čl.štát. Súd sa vôbec nevysporiadal s námietkou, že žalobca nepredložil žiadne doklady preukazujúce užívanie pozemkov, starostlivosť o ne, branie úžitkov, resp. že by vykonával povinnosti napr. vo forme platenia daní. Vzhľadom na rok úmrtia Z. X. rok XXXX právni predchodcovia žalobcu nevnaložili žiadnu námahu preto, aby sporné pozemky boli prededené bezprostredne po smrti porúčiteľky, ale prostredníctvom JUDr. Walnera boli prededené až v roku 1970 s vadami majúcimi za následok vydanie nulitného rozhodnutia štátneho notárstva. Súd sa vôbec nezaoberal možnosťou konkludentného prejavu vôle právnych predchodcov žalobcu, ktorí po celý čas od r. 1987 až do svojej smrti neurobili žiadne kroky na ochranu svojich práv. Neobstojí ani tvrdenie žalobcu o neslobodnom politickom systéme, nakoľko od roku 1989 sa tento systém zmenil a právni predchodcovia žalobcu ani žalobca sám ďalších 25 rokov až do podania žaloby v r. 2014 nekonali. Súd neskúmal a nezaoberal sa námietkami, že predmet sporu bol opustený fyzicky právnymi predchodcami žalobcu

(opustenie republiky) už v roku 1939 až do smrti Z. X. nebola vykázaná ani z jej strany ani zo strany jej synov žiadna aktivita smerujúca k uplatneniu si činností súvisiacich s vlastníctvom sporných pozemkov a následne do r. 1970 takáto aktivita nebola realizovaná ani zo strany jej synov, ktorí po formálnom prejednaní dedičstva v r. 1970 opäť o pozemky neprejavili žiadny záujem a po zaevidovaní pozemkov na list vlastníctva pre čl. štát nevyvíjali žiadne kroky smerujúce k ochrane ich práv. Žalobca si ochranu svojich práv uplatnil na Okresnom súde Bratislava I až v roku 2014, teda 16 rokov po úmrtí posledného evidovaného "vlastníka" na LV č. XXX, zrejme z dôvodu medializácie, kde sa vo veľkom informovalo, že predmetné územie bude revitalizované na oddychovú zónu za finančnej podpory nórskeho fondu vo výške 214 tisíc Eur. Prvoinštančný súd sa absolútne nevysporiadal pri posudzovaní opustenia majetku so skutočnosťou, že o majetok sa žalobca a jeho právni predchodcovia absolútne nezaujímal minimálne od r. 1986 až do roku 2014 keď podali žalobný návrh na súd a neobstojí ani námietka žalobcu, že on na rozdiel od žalovaného, ktorý si musí plniť povinnosti jemu uložené v zákone č. 138/1991 Zb. o majetku obcí. Vlastníctvo nielen oprávňuje a prináleží mu osobitná ochrana podľa ústavy, ale takisto podľa Ústavy SR vlastníka aj zaväzuje. (čl. 20 ods.4 Ústavy SR). Prvoinštančný súd sa nedôsledne zaoberal splnením podmienok naliehavého právneho záujmu keď sa oprel len o nález ÚS SR sp.zn. I.ÚS 482/2013 zo dňa 11.12.2013, kde uviedol, že pri určení že vec patrí do dedičstva sa vždy jedná o naliehavý právny záujem. Nezohľadnil skutočnosti zákonného nadobudnutia vlastníctva žalovaného čím dostal žalovaného do právnej neistoty s reálnou možnosťou vyvolania ďalšieho súdneho sporu. Uvedeným postupom nebola splnená podmienka prevencie pri rozhodovaní o určení vlastníctva, a konkrétne vyvolanie právnej neistoty v poradí tretieho vlastníka sporných nehnuteľností vyvoláva potrebu u žalovaného ako tretieho vlastníka sporných nehnuteľností podať na ochranu svojich práv ďalšiu žalobu v tejto veci. Z hľadiska doručenia rozhodnutia ObNV Bratislava I č. Rp 6578/86 právni predchodcovia žalobcu nemohli byť účastníkom konania a nemohlo sa im doručovať predmetné rozhodnutie z dôvodu, že dedičské rozhodnutie je nulitným právnym aktom a teda aj keď boli títo zapísaní na liste vlastníctva, či skutočne boli vlastníkami zostáva nepreukázateľné z dôvodu, že súd pri svojej rozhodovacej činnosti neprihliadol na fakt, že v rámci dedenia by mohlo ísť o rozhodnutie vydané nekompetentným orgánom s poukazom na § 40 zákona č. 41/1948 Sb. Naopak súd neprihliadnuc na uvedený fakt vyhodnotil rozhodnutie orgánu štátu ako rozhodnutie vydané v čase neslobody, keď štát zneužil svoje postavenie, čím svoje rozhodnutie posunul do politickej roviny bez ohľadu na možné porušenie práva pri prededení sporných pozemkov. Zo spisu nie je zjavné, akú plnú moc mal a či vôbec mal P..N. (okrem plnej moci na prededenie sporných pozemkov) plnú moc od právnych predchodcov na zastupovanie aj v iných veciach okrem dedenia, a teda či sa mu ako splnomocnenému zástupcovi malo doručovať rozhodnutie č. Rp 6578/86, nakoľko takáto plná moc do spisu nebola doložená. Odôvodnenie súdu, že sa predmetné rozhodnutie malo doručiť P.. N. ako splnomocnenému zástupcovi, považoval za nepreukázateľné. Nestotožnil sa s právnym názorom a vyhodnotením súdu, že právni predchodcovia žalobcov nemohli vedieť a nemali vedomosť o tom, že predmetné rozhodnutie bolo vydané v ich neprospech a čl. štát bol zapísaný na list vlastníctva ako nový vlastník. Listy vlastníctva boli a sú verejnými listinami, tak ako dnes aj v minulosti bolo možné do nich bez problémov nahliadnuť a dozvedieť sa skutočný stav na nich zapísaný, takisto bolo možné nahliadnuť aj do zrušených listov vlastníctva a dokonca pod položkou zmien zistiť, na základe čoho boli tieto listy vlastníctva zrušené. Pri uplatnení si postupu možnej opatrnosti pri nakladaní s vlastným majetkom je zjavné, že je na vlastníckovi či si takýto postup zvolí a v prípade zistenia nezrovnalostí si bude svoje práva aktívne uplatňovať, a teda aj týmto spôsobom sa starať o svoj majetok. Súd vychádza z nesprávneho právneho názoru, a to jednak vo vzťahu postavenia žalovaného ako územnej samosprávy k bývalému čl. štátu, a jednak z popretia dobromyseľnosti žalovaného pri vydržaní sporných pozemkov, a to len z dôvodu, že sa jedná o územnú samosprávu ako zložku verejnej správy. Tento právny názor považoval za vyslovene diskriminačný a spolitizovaný nemajúci žiadnu oporu v zákone. Argumentoval, že Hlavné mesto Slovenskej republiky Bratislava je samostatná právnická osoba - neštátny subjekt, územná samospráva, ktorý funguje vo verejnej správe ako oddelený model - územná samospráva. Vo verejnej správe predstavuje vnútorné pôsobenie a ovplyvňuje spoločenský život prostriedkami, ktoré nemajú štátny charakter. Územná samospráva je organizačnou formou verejnej správy, ktorej miestne spoločenstvo ako právnická osoba zabezpečuje riešenie úloh odlišných od úloh štátu. Zdôraznil, že nie je nástupníckou organizáciou po bývalom Obvodnom národnom výbore Bratislava I a nezodpovedá za jeho záväzky, a teda ani za možnú skutočnosť (ktorá nebola v konaní jednoznačne preukázaná), že ObNV BA I nemohol byť v r. 1987 dobromyseľný pri vydaní rozhodnutia č. Rp 6578/1986. On neodvodzuje svoje postavenie od ObNV BA I a teda nie je jeho právnym zástupcom. Na vydaní predmetného rozhodnutia sa žiadnym spôsobom nepodieľal (ani nemohol, pretože v tom čase neexistoval) a prechod vlastníctva k sporným pozemkom nadobudol od štátu z LV č. X. Mal za to, nemusí mať postavenie súkromnej osoby, aby splnil podmienku

dobromyseľnosti pri nadobudnutí sporného majetku a dobrej viery pri vydržaní sporných pozemkov a titulom pre vydržanie rozhodne nemusí byť iba kúpna zmluva o prevode vlastníckeho práva. Žalovaný spĺňa všetky podmienky pre nadobudnutie vlastníckeho práva vydržaním, a to: 1. spôsobilý subjekt - subjektom oprávneným k vydržaniu je akákoľvek osoba spôsobilá nadobnúť vlastnícke právo, a to fyzická osoba, právnická osoba, štát. Hlavné mesto SR Bratislava je právnická osoba - §2 ods. 1 zákona č. 377/1991 Zb. 2. spôsobilý predmet vydržania - Jedná sa o reálne existujúce pozemky evidované v katastri nehnuteľností 3. oprávnenosť držby a dobromyseľnosť vydržateľa - oprávneným držiteľom sa stáva ten, kto je so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný v tom, že mu pozemok patrí. Hlavné mesto nadobudlo vlastnícke právo k pozemkom zo zákona č. 138/1991 Zb. ako vlastníctvo štátu evidované na LV č. X. Hlavné mesto nadobudlo sporné pozemky ako "čisté" majetkovoprávne usporiadané pozemky evidované v katastri nehnuteľnosti na vlastníka čl. štát v dobrej viere, že tieto pozemky štát vlastní, a preto s nimi môže nakladať ako s vlastným majetkom. Hlavné mesto neskúmalo ani nemá povinnosť skúmať ako pozemky nadobudol štát a od nadobudnutia vlastníctva k pozemkom bol v dobrej viere, že mu tieto patria. V prípade, že pôvodný vlastník nesúhlasil s nadobudnutím pozemkov na čl. štát mal využiť všetky právne prostriedky na ochranu svojich práv. 4. vydržacia doba - musí byť nepretržitá, vydržanie nastáva uplynutím kvalifikovanej vydržacej doby, ktorý je pri nehnuteľnostiach desať rokov. Hlavné mesto vlastní pozemky od nadobudnutia účinnosti zákona číslo 138/1991 Zb., t.zn. od júna 1991 až doteraz. Za celú dobu, až do podania žalobného návrhu žalobcov v roku 2014 sa jednalo zo strany hlavného mesta o nepretržitú držbu viac ako 10 rokov. V ďalšom podaní označenom ako spresnenie argumentácie žalovaný bližšie poukázal na splnenie podmienok pre vydržanie nehnuteľnosti.

3. Intervent na strane žalovaného podal proti tomuto rozsudku odvolanie v zákonom stanovenej lehote z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci domáhajúc sa jeho zmeny tak, aby bola žaloba zamietnutá alternatívne jeho zrušenia a vrátenia veci súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. Poukázal na skutočnosť, že žalobcovia sa nikdy o nehnuteľnosti nestarali, nebrali z nich úžitky a neplnili si povinnosti vlastníka vo forme platcu daní, ani povinnosti z neuhradených tiarch, ktoré nezanikli, boli len premičané. Po zrušení listu vlastníctva číslo XXX a zaevidovaní nehnuteľnosti na list vlastníctva číslo X pre československý štát zo strany vlastníkov neboli podniknuté žiadne kroky na ochranu práv, a to ani po roku 1989, pôvodní vlastníci si svoje práva neuplatňovali až do svojej smrti. Nadobudnutie ich vlastníckeho práva po matke potvrdené deklaratórnym rozhodnutím štátneho notárstva považoval za nulitný správny akt a v tom smere poukázal na zákon č. 41/1948 Sb. a vytkol súdu prvej inštancie, že opomenul existenciu tejto právnej úpravy. Súd prvej inštancie vychádzal z nesprávneho právneho posúdenia veci, keď rozhodnutie ObNV Bratislava I zo dňa 28. 01. 1987 vyhodnotil tak, že k opusteniu majetku nedošlo, nakoľko predmetné rozhodnutie nebolo doručené právnym predchodcom žalobcov. Poukázal na nečinnosť žalobcov a ich právnych predchodcov od roku 1970 do roku 1986 s poukazom na stav po opustení republiky v roku 1939. Uviedol, že súd sa nezaoberal námietkami žalovaného, že predmet sporu bol opustený fyzicky právnymi predchodcami žalobcov už v roku 1939 až do smrti matky nebola vykázaná ani z jej a ani strany jej synov žiadna aktivita smerujúca k uplatneniu si činností súvisiacich s vlastníckym právom sporných pozemkov a následne do roku 1970 takáto aktivita nebola realizovaná ani zo strany synov, ktorí po formálnom prejednávaní dedičstva v roku 1970 o pozemky neprejavili žiaden záujem a po ich zaevidovaní na list vlastníctva pre československý štát nevyvíjali žiadne kroky smerujúce k ochrane ich práv. Poukázal na to, že žalovaný nerušene užíval sporné pozemky do tej miery, že mu vlastnícky patria, a teda bola splnená podmienka 10 ročnej lehoty na vydržanie nehnuteľností. Má za to, že skutkový a právny stav sa nezmenil od roku 1987, a teda naliehavý právny záujem žalobcu nebol preukázaný. Žalovaný bol dobromyseľným držiteľom, keďže bol ako vlastník zapísaný v katastri nehnuteľnosti a nikto počas plynutia vydržacej doby nenapadol daný stav, čím sa naplnil zákonný predpoklad vydržania. Poukázal na nález Ústavného súdu SR sp.zn. I. ÚS 549/2005. Mal za to, že súd musí prihliadnuť na ďalšie skutočnosti po úmrtí poručiteľa a vziať do úvahy.

4. Žalobcovia vo svojom vyjadrení k odvolaniu žalovaného uviedli, že ho považujú za bezpredmetné a účelové. Zotrvali na tom, že rozhodnutie štátneho notárstva je právoplatný akt vydaný v súlade so zákonom o štátnom notárstve v znení platnom v čase jeho vydania. Mali za to, že preukázali svoj naliehavý právny záujem, nakoľko rozsudok bude podkladom pre konanie o dedičstve po poručiťoch a následne spôsobilý pre zápis do katastra nehnuteľností. Zotrvali na tom, že sporné pozemky ich právni predchodcovia neopustili, neurobili žiaden prejav vôle, resp. nevykonali žiaden úkon, z ktorého by sa dalo vyvodiť, že sa vzdávajú svojich majetkových práv a postavenia vlastníka. Poukázali na list Národného výboru hlavného mesta SSR Bratislavy zo dňa 20. novembra 1986 a na písomný pokyn Ministerstva financií SSR zo dňa 27. októbra 1986, ktorými bolo preukázané, že orgány štátu

z titulu štátnej moci vykonali vyvlastnenie predmetných sporných pozemkov výlučne na základe toho, že poručitelia a ich právni predchodcovia požiadali československý štát o navrátenie ich vlastníckeho práva k sporným pozemkom po ich matke. Poukázali na to, že právni predchodcovia žalobcu sa starali o sporné nehnuteľnosti, čo vyplýva z rozhodnutia štátneho notárstva, z ktorého vyplýva, že v predmetnom dedičskom konaní boli zastúpení L.. N., ktorý sa pravidelne zaujímal o stav majetku rodiny a komunikoval so vtedajšími štátnymi orgánmi. Proti rozhodnutiu zo dňa 28. januára 1987 sa neodvolali, nakoľko im nebolo žiadnym spôsobom doručované. Namietali, že by žalovaný mohol sporné nehnuteľnosti nadobudnúť v dobrej viere a v tejto súvislosti poukázali na to, že národný výbor nebol v čase vydania rozhodnutia dobromyseľný, vzhľadom na to, že konal v priamom rozpore s britskou žiadosťou číslo 625 ich právnych predchodcov o právne riešenie vlastníckeho práva k sporným nehnuteľnostiam po ich matke. Do vlastníctva žalovaného sa podľa zákona o majetku obcí nemohli nehnuteľnosti dostať z majetku Slovenskej republiky, nakoľko ich štát pre nedobromyseľnosť a v rozpore s právnym poriadkom nemohol nadobudnúť. Mali za to, že okolnosti, ktoré nastali po smrti poručiteľa nemôžu mať vplyv na toto konanie. Z uvedených dôvodov navrhli napadnutý rozsudok ako vecne správny potvrdiť.

5. Odvolací súd preskúmal napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie v medziach uplatňovaných odvolacích dôvodov, ktorými je viazaný (§ 379 a § 380 ods. 1 C.s.p.), bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 385 ods. 1 C.s.p. a contrario) a dospel k záveru, že odvolanie žalovaného ako i intervenienta na jeho strane je dôvodné.

6. V preskúmvanej veci sa žalobcovia domáhali určenia, že do dedičstva po poručiteľoch: O. L. X. C., T. L. X. C. a X. L. X.Ü. C., patrí spoluvlastnícky podiel vo výške 1/3 na bližšie špecifikovaných nehnuteľnostiach, v katastrálnom území Q. F. (B. - F. Č. Q. F.), zapísaných na liste vlastníctva číslo XX. Súd prvej inštancie správne posúdil ako nedôvodnú námietku žalovaného a intervenienta na strane žalovaného, týkajúcu sa nedostatku naliehavého právneho záujmu na určení, že spoluvlastnícke podiely k nehnuteľnostiam patria do dedičstva po poručiteľoch, keď poukázal na právny názor Ústavného súdu SR uvedený v náleze sp. zn. I. ÚS 482/2013 zo dňa 11. 12. 2013, podľa ktorého je neakceptovateľným právny názor, v zmysle ktorého nedostatok právneho záujmu na určení, že nehnuteľnosti patria do dedičstva po poručiteľovi, je daný tým, že po úmrtí poručiteľa došlo k ďalším právnym úkonom, predmetom ktorých bol prevod k týmto nehnuteľnostiam, a teda že určením, že nehnuteľnosti patrili ku dňu smrti do vlastníctva poručiteľa, žiadnym spôsobom nemôže byť dotknuté právne postavenie dediča, keďže takéto určenie nemôže viesť k zmene zápisu vlastníkov nehnuteľností v katastri nehnuteľností, resp. k zápisu poručiteľa ako vlastníka nehnuteľnosti.

7. Súd prvej inštancie následne správne ustálil na základe výsledkov vykonaného dokazovania, že žalobcovia 1/ až 7/ preukázali, že sú dedičmi po poručiteľoch O., T. a X. L. X. C.. V súlade s výsledkami vykonaného dokazovania dospel k správne záveru, že žalobcovia preukázali, že spoluvlastnícke podiely k nehnuteľnostiam boli predmetom dedičského konania v roku 1970 po neb. Z. (V.) X., zomr. XX.XX.XXXX, v rámci ktorého došlo k vydaniu rozhodnutia Štátneho notárstva Bratislava - mesto č. D 1850/70-10 zo dňa 16. 09. 1970 o tom, že dedičstvo pozostávajúce z nehnuteľností zapísaných vo vložkách č. 1956 a č. 4304 kat. úz. B. nadobudli v rovnakom pomere synovia poručiťky O. L. X. C., T. C. a X. C.. Skutočnosť, že predmetné dedičstvo sa malo vysporiadať; na základe zákona č.41/1948 Sb. účinného v čase smrti Z. X.; podľa právneho poriadku štátu, ktorého bola poručiťka príslušníkom (Veľkej Británie), nemá za následok nulovú účinnosť zápisu sporných nehnuteľností a nezakladá ani dôvod považovať synov poručiťky za neznámych vlastníkov. Uvedené rozhodnutie štátneho notárstva nadobudlo právoplatnosť a súdu v tomto konaní neprináleží preskúmať jeho správnosť z hľadiska použitia rozhodného práva pre vysporiadanie dedičstva po poručiťke.

8. Opustené veci pripadajú do vlastníctva štátu v okamihu, keď ich vlastník opustil, teda samou derelikciou, ktorá však (ako každý právny úkon) musí mať všetky náležitosti predpísané zákonom pre platnosť právneho úkonu. Právo opustiť vec (ius derelinquendi) je súčasťou obsahu vlastníckeho práva, je spojené so stratou detencie veci a jeho podstatou je prejav vôle vlastníka (hoci aj konkludentný) nebyť naďalej vlastníkom veci. Samotné fyzické opustenie veci takýto následok nemôže vyvolať, ak nie je výrazom vôle zameranej na zánik vlastníckeho práva. Opustenie (derelikcia) veci je tak prejav vôle vzdať sa vlastníckeho práva a predpokladá animus et corpus - vôľu vzdať sa vlastníctva k veci a jej fyzické opustenie. Pri posudzovaní, či došlo k opusteniu veci je relevantná len skutočná a slobodná vôľa vlastníka vec opustiť

9. Náležite sa súd prvej inštancie vysporiadal aj s tvrdením žalovaného, že Z. V. X. C. opustila spolu so synmi nehnuteľnosti v roku 1936. Odvolací súd sa stotožnil so súdom prvej inštancie, že právni predchodcovia žalobcov po vystáňovaní sa do Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska v roku 1936 nikdy neuskutočnili taký prejav vôle, ktorý by smeroval k opusteniu nehnuteľností. Nasvedčuje tomu prededenie nehnuteľností Štátnym notárstvom Bratislava - Mesto uznesením č. D 1850/70-10 zo dňa 16. 09. 1970, v ktorom boli dedičia poručiťky Z. X. zastúpení L.. N., ktorý ich zastupoval pri správe nehnuteľností. Ako je teda zrejmé, prededenie nehnuteľností v roku 1970 a zápis spoluvlastníckych podielov dedičov do katastra nehnuteľností na LV č. XXX, vyvracia obranu žalovaného, že pred rokom 1970 sa Československý štát stal na základe opustenia nehnuteľností ich vlastníkom. Navyše z obsahu zápisnice Štátneho notárstva Bratislava - mesto zo dňa 16. 09. 1970 v dedičskej veci po neb. Z. X. taktiež vyplýva, že nehnuteľnosti boli rozdelené na menšie pozemky a spoluvlastníci ich prenajali do užívania viacerým občanom. Správny je preto záver, že poručiťelia O., T. a X. L. X. C. prostredníctvom L.. E. N. prejavovali záujem o správu nehnuteľností po roku 1936 tým spôsobom, že v roku 1970 požiadali o ich prededenie.

10. Pokiaľ ide o obdobie po roku 1970, správne poukázal súd prvej inštancie na britskú žiadosť č. 629 nárokovateľov O. L. X. C., T. L. X. C. a X. L. X. C. o doriešenie právneho vzťahu k pozemkom, ktorá sa spomína v žiadosti Ministerstva financií SSR č. 83/2138/1986 zo dňa 27. 10. 1986 adresovanej Národnému výboru hl. mesta SSR Bratislava. Z uvedeného je zrejmé, že Československý štát mal v čase vydania rozhodnutia Obvodného národného výboru Bratislava I č. Rp 6578/86 zo dňa 28. 01. 1987 vedomosť o tom, kto je vlastníkom nehnuteľností a že títo si svoje vlastnícke právo nárokujú. Na základe uvedeného preto nemožno ustáliť, že právni predchodcovia opustili sporné nehnuteľnosti, a preto tieto podľa § 453 ods. 2 Obč. zák. pripadli do vlastníctva Československého štátu v zmysle deklaratorného rozhodnutia Obvodného národného výboru Bratislava I č. Rp 6578/86 zo dňa 28. 01. 1987. Je zjavné, že Obvodný národný výbor mal v roku 1987 vedomosť o podielových spoluvlastníkoch, napriek tomu rozhodol, že z dôvodu opustenia nehnuteľností a z dôvodu, že vlastníci sú neznámi, pripadajú nehnuteľnosti do vlastníctva čl. štátu, ktorý bol ako vlastník zapísaný na list vlastníctva. Z obsahu LV č. XXX z roku 1987 nepochybne vyplývajú mená a priezviská vlastníkov nehnuteľností, a preto sa nemohlo jednať o neznámych vlastníkov.

11. Právomoc rozhodovať o tom, že určitý majetok sa stáva opusteným a že pripadá štátu, nevyplývala národnému výboru zo žiadneho ustanovenia právneho predpisu. K opusteniu veci totiž v zmysle § 453 ods. 2 Obč. zák. v znení účinnom do 31.12.1991 dochádzalo ex lege, teda samotnou derelikciou. Zo strany národného výboru tak išlo len o deklaratorné rozhodnutie, v ktorom bolo konštatované splnenie podmienok pre zverenie národného majetku, ktorý pripadol ako opustená vec štátu, do dočasnej správy ObNV Bratislava I.

12. Správny je preto záver súdu prvej inštancie, že výsledky vykonaného dokazovania (britská žiadosť č. 629, ktorú Ministerstvo financií SSR v roku 1987 ďalej postúpilo Národnému výboru hl. mesta SSR BA) nenasvedčujú takému správaniu právnych predchodcov žalobcov, z ktorého by vyplývala ich vôľa opustiť uvedené nehnuteľnosti. Ani odvolací súd sa tak nestotožnil s tvrdením žalovaného a intervenienta na strane žalovaného, že pôvodní spoluvlastníci v období po vydaní dedičského rozhodnutia v roku 1970 do roku 1987 bez pochybností prejavili vôľu opustiť nehnuteľnosti.

13. V súlade so súdnou praxou sa súd prvej inštancie vysporiadal aj s námietkou žalovaného spočívajúcou v tom, že žaloba bola podaná zo strany žalobcov po mnohých rokoch, keď poukázal na právny názor Ústavného súdu SR, vyslovený v náleze sp. zn. III. ÚS 194/2017 zo dňa 12. 09. 2017, z ktorého okrem iného vyplýva aj záver, že mnohoročné neprejavovanie záujmu o predmet sporu samo o sebe nemôže spôsobiť zánik vlastníckeho práva.

14. Odvolací súd sa tak stotožnil so záverom súdu prvej inštancie, že v danom prípade nemožno považovať za preukázané kvalifikované opustenie sporných pozemkov ich pôvodnými vlastníkami, t.j. s úmyslom vzdať sa ich vlastníctva; keď s poukazom na viaceré rozhodnutia Najvyššieho súdu SR (napr. sp. zn. 4 Cdo 48/2008, sp. zn. 3 MCdo 5/2013, 6 Cdo 792/2015) opustenie veci ako jednostranný právny úkon musel spĺňať náležitosti stanovené zákonom pre platnosť právneho úkonu; musel byť urobený slobodne a vážne, určite a zrozumiteľne; musel tak napĺňať vôľu vzdať sa vlastníctva veci a jej fyzické opustenie a z prejavu vôle muselo bez akýchkoľvek pochybností vyplývať, že vlastník sa vzdáva vlastníctva k určitej veci a v prípade vzniku pochybností, či došlo k opusteniu veci, treba vychádzať z

predpokladu zachovania vlastníctva veci; pričom samotné neužívanie veci samo o sebe ešte neznamená zánik vlastníctva.

15. Vydržanie je osobitný originárny spôsob nadobudnutia vlastníctva priamo zo zákona (ex lege) za súčasného splnenia zákonných podmienok :

a/ oprávnenosť držby po celú vydržačiu dobu

b/ nepretržitosť držby počas celej vydržacej doby, ako neprerušovaný stav užívania veci tri roky pri veciach hnutelných a 10 rokov pri veciach nehnuteľných

c/ spôsobilý predmet vydržania.

16. Základom oprávnenej držby je faktické ovládanie veci, keď držiteľ má vec vo svojej moci, užíva ju, disponuje s ňou (corpuss possessionis). Tento faktický stav musí byť spojený s vôľou držiteľa s vecou nakladať ako s vlastnou, akoby držiteľovi vlastnícky patrila (animus possidendi), v dobrej viere, že držiteľovi táto vec aj skutočne patrí (bona fide). Pri zisťovaní toho, či je držiteľ so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný v tom, že mu vec patrí, nemožno vychádzať len z posúdenia subjektívnych predstáv a vnútorného presvedčenia držiteľa, ale musí byť posudzovaná z objektívneho hľadiska. Dobromyseľnosť je osobné presvedčenie držiteľa, že nekoná bezprávne, ak si cudziu vec prisvojuje; ide o vnútorný psychický stav, ktorý sám o sebe nemôže byť priamo predmetom dokazovania, na dobromyseľnosť nadobúdateľa v tom, že mu vec patrí, možno usudzovať iba z okolností (skutočností vonkajšieho sveta), prostredníctvom ktorých sa vnútorné presvedčenie manifestuje (prejavuje navonok) a z ktorých možno vyvodiť, že sa dôvodne považuje za vlastníka veci. Z hľadiska objektívneho posúdenia je potom dobromyseľnosť daná vtedy, ak držiteľ veci, pri zachovaní normálnej (bežnej), náležitej opatrnosti, ktorú možno so zreteľom na okolnosti a povahu daného prípadu rozumne na každom subjekte požadovať, nemal alebo nemohol mať pochybnosti o tom, že mu vec, ktorú fakticky ovláda (užíva), patrí (vlastnícky nadobudol) - ospravedliteľný omyl. Okolnosti svedčiace pre záver o existencii dobrej viery sa budú spravidla týkať právneho dôvodu (titulu) nadobudnutia veci a držiteľ preto v konaní bude musieť preukázať okolnosti svedčiace o poctivosti tohto právneho dôvodu nadobudnutia veci. Oprávnená držba nepredpokladá preukazovanie platného právneho dôvodu nadobudnutia vlastníctva veci, dokonca sa nemusí nevyhnutne opierať o existujúci právny dôvod (neplatný, nulitný), ale postačí, ak tu bol len domnelý právny dôvod (titulus putativus), pri ktorom držiteľ bol so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný, že mu taký právny dôvod svedčí a ktorý jeho vnútorné presvedčenie, že sa stal vlastníkom veci, dostatočne opodstatňuje. Dobromyseľnosť zaniká v okamihu, keď sa držiteľ zoznámil so skutočnosťami, ktoré objektívne museli vyvolať pochybnosti o tom, že mu vec právom patrí; pre zánik dobromyseľnosti a následné prerušenie vydržacej doby je rozhodujúca vedomosť držiteľa o takýchto skutočnostiach, nie len ich samotná existencia. Nie je podstatné, či (spolu) vlastníci veci informujúci "domnelého vlastníka" o skutočnom (právnom) vlastníctve veci súčasne doloží či nedoloží svoje tvrdenia; stačí, že jeho ingerencia vo veci je spôsobilá vyvolať u do tej doby oprávneného držiteľa pochybnosti o vlastníctve spornej veci. Ak je preukázané, že držiteľ od určitého okamihu vedel alebo musel vedieť, že nie je oprávneným držiteľom, nemôže sa dovolávať dobrej viery. Pritom nie je významný právny názor osoby, ktorá spochybnila vlastníctvo oprávneného držiteľa, na to, z akého dôvodu je prevodná zmluva neplatná, prípadne na to, kto je platným vlastníkom spornej veci. Dôležitý nie je ani vzťah tejto osoby k predmetu držby; určujúce je vyvolanie pochybností objektívne spôsobilých zneistiť vlastníctvo do tej doby existujúcej dobrej viery držiteľa o platnosti prevodnej zmluvy, na základe ktorej mal nadobudnúť vlastníctvo. Právne relevantná nie je ani skutočnosť, že sám prevodca nespochybnil alebo nespochybňuje platnosť zmluvy. Dobromyseľnosť oprávneného držiteľa musí byť daná nielen pri vzniku držby, ale v celom jej priebehu. Vzhľadom na zákonnú konštrukciu oprávnenej držby, keď ju nebude možné celkom úplne zistiť úsudkom z nepriamych dôkazov, zákon zakladá vyvrátiteľnú právnu domnienku, že v pochybnostiach sa predpokladá, že držba je oprávnená.

17. V posudzovanej veci sa žalovaný bránil, že vlastnícke právo nadobudol vydržaním vzhľadom na to, že na základe § 2 ods. 1 zákona č. 138/1991 Zb. o majetku obcí dňom 01.05.1991 vstúpil do oprávnenej držby nehnuteľností.

18. Súd prvej inštancie v tomto smere dospel k záveru, že žalobca ako orgán územnej samosprávy nemohol sporné nehnuteľnosti vydržať. Nestotožnil sa s tvrdením žalovaného, že nadobudol nehnuteľnosti v dobrej viere. Vychádzal zo zistenia, že žalovaný predstavuje jednu z viacerých zložiek verejnej správy. Vyslovil názor, že pokiaľ štát, ktorý v roku 1987 nadobudol vlastnícke právo na základe nezákonného aktu aplikácie práva, následne na základe zákona č. 138/1991 Zb. previedol vlastnícke

právo na jednu zo svojich zložiek verejnej správy, nemôže mať žalovaný postavenie dobromyseľného vlastníka. Zdôraznil, že žalovaný je predstaviteľom štátu vo forme jednotky verejnej správy - územnej samosprávy, tzn. že žalovaný predstavuje konkrétny orgán štátu, ktorý sa podieľa na výkone územnej samosprávy. To, či je v tomto prípade na liste vlastníctva uvedený ako vlastník nehnuteľností Slovenská republika, alebo konkrétny subjekt, ktorý zabezpečuje výkon územnej samosprávy Slovenskej republiky považoval z hľadiska dobrej viery za nepodstatné, nakoľko sa vždy v prípade štátu, ktorý nezákonne okupoval nehnuteľnosti prostredníctvom orgánov verejnej správy, a to Obvodného národného výboru Bratislava I, a neskôr prostredníctvom Hlavného mesta SR Bratislavy, jednalo o nedobromyseľného vlastníka. Aj keď v danom prípade Hlavné mesto SR Bratislava nevydalo sporné rozhodnutie č. Rp 6578/86 zo dňa 28. 01. 1987, s poukazom na ust. § 31 zákona č. 377/1990 Zb. konštatoval, že zodpovedá za záväzky Obvodného národného výboru Bratislava I a teda aj za skutočnosť, že obvodný národný výbor nemohol byť v roku 1987 dobromyseľný pri vydaní rozhodnutia č. Rp 6578/86. Žalovaný v zmysle zákona č. 377/1990 Zb. odvodzuje svoje postavenie od Obvodného národného výboru Bratislava I, a je teda jeho právnym nástupcom (§ 31). Žalovaný nemá postavenie súkromnej právnickej osoby, ktorá mala v dobrej viere na základe zmluvy o prevode vlastníckeho práva nadobudnúť od štátu nehnuteľnosti, práve naopak, žalovaný má postavenie orgánu verejnej správy, ktorý sa prostredníctvom územnej samosprávy podieľa na činnosti štátu.

19. S týmto právnym názorom sa odvolací súd nestotožňuje. V prvom rade je potrebné poznamenať, že vzhľadom na právnu úpravu platnú od 01.01.1992 (zákon č. 509/1991 Zb.), ktorou sa zrovnoprávnili všetky formy vlastníctva, umožnilo sa tak nadobudnúť vlastnícke právo vydržaním všetkým subjektom, teda aj právnickým osobám, vrátane obce či štátu, a bez ohľadu na predmet vlastníctva, s tým obmedzením v § 134 ods. 2 Obč. zák., že naďalej nie je možné nadobudnúť vydržaním vlastníctvo k veciam, ktoré nemôžu byť predmetom vlastníctva, alebo k veciam, ktoré môžu byť len vo vlastníctve štátu alebo zákonom určených právnických osôb (§ 125). Podľa ustálenej súdnej praxe vlastníkom nehnuteľností, sa počínajúc 1. januárom 1992 stane osoba, ktorá má nehnuteľnosť v oprávnenej držbe nepretržite po dobu 10 rokov, a to aj v prípade, že sa stala oprávneným držiteľom pred 1. januárom 1992; do doby oprávnenej držby pre vydržanie treba započítať aj dobu pred týmto dňom.

20. Správny je záver súdu prvej inštancie, že štát, ktorý sa bez splnenia zákonných podmienok pre nadobudnutie vlastníckeho práva, teda v rozpore s § 453 ods. 2 Obč.zák. účinného do 31.12.1991, zmocnil nehnuteľností, nemohol byť dobromyseľný v tom, že mu patria, čo vylučuje, aby si žalovaný započítal do doby vydržania dobu držby čl. štátu ako svojho predchodcu, od ktorého odvodzuje svoje vlastnícke právo.

21. Na druhej strane skutočnosť, že žalobca ako subjekt územnej samosprávy predstavuje jednu z viacerých zložiek verejnej správy, nediskvalifikuje samá o sebe žalovaného z možnosti nadobudnutia vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam vydržaním na základe jeho vlastnej oprávnenej držby, resp. automaticky nevylučuje dobromyseľnosť žalovaného. Len nie dobrá viera štátu nevylučuje oprávnenosť držby žalovaného; jeho držbu je potrebné posudzovať samostatne. Na rozdiel od súdu prvej inštancie považuje odvolací súd za podstatné pre posúdenie dobromyseľnosti žalovaného to, či je na liste vlastníctva uvedený ako vlastník nehnuteľností Slovenská republika, alebo žalovaný, nakoľko zistenie, že štát nezákonne okupoval nehnuteľnosti prostredníctvom orgánov verejnej správy, a to Obvodného národného výboru Bratislava I, a teda nebol v dobrej viere, neznamená, že žalovaný, ktorý odvodzuje svoje vlastnícke právo od štátu, nemôže mať postavenie dobromyseľného vlastníka.

22. Odvolací súd nepovažuje za správny právny názor súdu prvej inštancie, že pokiaľ obvodný národný výbor nemohol byť v roku 1987 dobromyseľný, tak potom žalovaný v zmysle zákona č. 377/1990 Zb., ktorý odvodzuje svoje postavenie od Obvodného národného výboru Bratislava I a je teda jeho právnym nástupcom, zodpovedá za záväzky Obvodného národného výboru Bratislava I ako aj za skutočnosť, že obvodný národný výbor nemohol byť v roku 1987 dobromyseľný pri vydaní rozhodnutia č. Rp 6578/86. Je potrebné v tomto smere dať za pravdu žalovanému, že výkladom § 31 zákona č. 377/1990 Zb. nemožno dospieť k záveru, že žalovaný je univerzálnym právnym nástupcom Obvodného národného výboru Bratislava I. Ten totiž nebol vlastníkom nehnuteľností, tieto boli iba v jeho správe.

23. Žalovaný má postavenie súkromnej (neštátnej) právnickej osoby, ktorá svoje vlastnícke právo nadobudnuté na základe zákona č. 138/1991 Zb. odvodzuje od vlastníckeho práva štátu, ale ako jednotka územnej samosprávy sa pri nakladaní so svojím majetkom nepodieľa na činnosti štátu, je

v tomto smere samostatným subjektom odlišným od štátu, má postavenie samostatne hospodáriacej právnickej osoby (§ 2 ods. 1 zákona č. 377/1990 Zb.), ktorá pri hospodárení s majetkom nevystupuje z pozície držiteľa verejnej moci a nevykonáva ani prenesený výkon štátnej správy. Žalovaný je preto spôsobilý subjekt vydržania ako samostatná právnická osoba (§ 1 ods. 2 zákona č. 377/1991 Zb.), ktorá nadobudla vlastnícke právo k nehnuteľnostiam na základe zákona č. 138/1991 Zb. jeho prechodom z vlastníctva štátu. Je zrejmé, že žalovaný pozemky fakticky nerušene (do podania žaloby) užíval, čím je splnený jeden z predpokladov oprávnenej držby. Je tiež nepochybné, že žalovaný má nehnuteľnosti vo faktickej držbe od 01.05.1991, a preto od 01.01.1992 uplynula do podania žaloby na súd v roku 2014 doba viac ako 10 rokov. Sporným zostalo len to, či je tento faktický stav spojený s vôľou žalovaného (držiteľa) s nehnuteľnosťami nakladať ako s vlastnými, v dobrej viere, že mu ako držiteľovi tieto aj skutočne patria.

24. Rozhodnutie v tejto zásadnej otázke odvolacím súdom by za tohto stavu veci v celom rozsahu nahrádzalo prvoinštančné rozhodnutie, čím by bolo stranám sporu odoprené právo namietať správnosť skutkových a právnych záverov na inštančne vyššom súde a tým aj možnosť preskúmania správnosti záverov odvolacieho súdu, ku ktorým by dospel právnym posúdením skutkových zistení z hľadiska tých rozhodujúcich skutočností, ktoré považoval za významné na rozdiel od súdu prvej inštancie, ktorý sa nimi vôbec zaoberal. Posúdenie podstaty veci v rámci dvojinstančného súdneho konania je rovnako súčasťou práva na súdnu ochranu a spravodlivý proces. (nález Ústavného súdu SR sp.zn. IV. ÚS 536/2018 zo dňa 28.01.2020). Požiadavke dôsledného rešpektovania ústavného princípu dvojinstančnosti konania je možné urobiť zadosť v danom prípade iba kasačným rozhodnutím.

25. Úlohou súdu prvej inštancie bude preto v ďalšom konaní zaoberať sa dobromyseľnosťou žalovaného opierajúcou sa o zákon o majetku obcí ako domnelý právny titul nadobudnutia nehnuteľností od štátu, z hľadiska všetkých ním tvrdených rozhodujúcich skutočností a dôkazov predložených na ich preukázanie. Súd prvej inštancie, s poukazom na ustálenou súdnou praxou prijaté právne závery (bod 16), tak bude zisťovať v ďalšom konaní, či na základe výsledkov vykonaného dokazovania možno vyvodíť, či bol žalovaný dobromyseľný v tom, že sporné nehnuteľnosti mu patria na základe jeho tvrdenia, že ich v dobrej viere nadobudol do vlastníctva z majetku štátu na základe zákona č. 138/1991 Zb. o majetku obcí dňom 01.05.1991 (§ 2 ods.2, ods.7) a že s nimi ďalej ako so svojím majetkom aj nakladal. Je potrebné zvážiť, či bol žalovaný v dobrej viere ohľadne vlastníctva štátu; či bol jeho omyl v tom, že štát je vlastníkom ospravedliteľný; a či bol v dobrej viere, že boli splnené podmienky prechodu nehnuteľností do jeho vlastníctva stanovené zákonom o majetku obcí. Sporné tak zostáva vyriešenie otázky, či u žalovaného je daná ako poctivosť právneho dôvodu nadobudnutia jeho vlastníckeho práva; prechodom z vlastníctva štátu; tak aj jeho presvedčenie, že s nadobudnutým majetkom od 01.01.1992 nakladal v dobrej viere ako s vlastnou vecou, akoby mu ako držiteľovi aj vlastnícky patrila. Prípadne bude potrebné zaoberať sa tým, či existuje taká relevantná skutočnosť, ktorá by bola spôsobilá vyvolať u žalovaného oprávnené pochybnosti o legitimitate vlastníckeho práva štátu, keď podľa názoru odvolacieho súdu od žalovaného nebolo možné požadovať, aby v súvislosti s prechodom veľkého množstva majetku na základe zákona o majetku obcí preveroval ako, resp. či platne, nadobudol jeho predchodca (štát) vlastnícke právo. Sporným je preto zistenie, či bol žalovaný so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný v tom, že nakladá (hospodári) so spornou nehnuteľnosťou ako so svojím majetkom. Žalovanému svedčal ako domnelý právny titul nadobudnutia - zákon o majetku obcí a je preto úlohou súdu prvej inštancie posúdiť, či na jeho základe mohol byť žalovaný presvedčený, že legálne prešiel tento majetok do jeho vlastníctva z majetku štátu a že s ním ďalej hospodári akoby mu vlastnícky patrila, a či mu tak začala dňom 01.01.1992 plynúť 10-ročná vydržacia doba. V pochybnostiach sa uplatní domnienka o tom, že držba je oprávnená. Tvrdenie žalovaného o nadobudnutí vlastníckeho práva vydržaním možno považovať za legitímne uplatnený prostriedok procesnej obrany.

26. Vzhľadom na uvedené odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie zrušil podľa § 389 ods.1 písm.c) C.s.p. a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie podľa § 391 ods. 1 C.s.p., v ktorom súd prvej inštancie; viazaný právnym názorom odvolacieho súdu (§ 391 ods. 2 C.s.p.); posúdi spornú podmienku pre nadobudnutie vlastníckeho práva žalovaným vydržaním z hľadiska relevantnej právnej úpravy a záverov súvisiacej judikatúry, argumentácie žalovaného a intervenienta na strane žalovaného a svoje úvahy, na základe ktorých dospeje k rozhodnutiu náležitým (zákonným, zrozumiteľným) spôsobom odôvodní a v novom rozhodnutí o veci rozhodne o náhrade trov aj tohto odvolacieho konania (§ 396 ods. 3 C.s.p.).

27. Toto rozhodnutie bolo prijaté pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 C.s.p.).

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 C.s.p.).

Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 C.s.p.). Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) (§ 421 ods. 2 C.s.p.).

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada, napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada, je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b). Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 ods. 1,2 C.s.p.).

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 C.s.p.).

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy. Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 1,2 C.s.p.).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 C.s.p.).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 C.s.p.). Povinnosť podľa odseku 1 neplatí, ak je dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa, dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa, alebo ak je dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 C.s.p.).

Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže dovolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 430 C.s.p.).